

TOTEM

Tidsskrift ved Religionsvidenskab,
Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Nummer 44, efterår 2019
© Tidsskriftet og forfatterne, 2019

Bachelorprojekt

Selvordsangreb som en Evolutionær Mekanisme

Af stud. mag.
Tine Eltved Petersen

Bachelorprojekt E18

Selvordsangreb som en Evolutionær Mekanisme

Af Tine Eltved Petersen

Religionsvidenskab v. Aarhus Universitet.

Institut for Kultur og samfund.

In the fullness of spring, in the presence of those who never leave us, it is the life that we honor. Lives of courage, lives of sacrifice, and the ultimate measure of selflessness - lives that were given to save others. (Obama, 2005)

Indhold

1. Introduktion	5
2. Analysemodellen	6
2.1 Politisk mobilisering	6
2.2 Social kategorisering.....	7
2.3 Strategisk underlegenhed	8
2.3 Fiktive familieband.....	8
2.4 Social kontrakt.....	9
2.5 Overdreven vurdering af effekten af selvopofrelsen	10
2.6 Opsummering	10
3. Case studies	11
3.1 Anden verdenskrig: Japanske kamikazepiloter.....	11
3.2 Vestbredden: moderne martyrer	15
4. Kvantitativ case analyse	20
5. Diskussion	21
6. Vurdering	23
7. Konklusion	25
8. Litteraturliste	26

ABSTRACT: This thesis seeks to build an analytical theoretical model to use in the analysis of suicide attacks and their causes. This is done based on a hypothesis that argues that the same mechanisms are used in all cases where individuals are convinced to die for a cause in the belief that it will secure the future of their social group. For this reason, it is of practical use to develop a model that analyses all the mechanisms behind the decision, so that these can be recognized and countered if necessary. It seems, however, that this evolutionary mechanism in some cases becomes a harmful maladaptation, which instills the individual with a powerful drive to die in exactly this socially meaningful way. As so, the person no longer acts to secure the groups continued survival, but for far more selfish reasons. The scrutiny of this 'death-fixation' or idealization, makes it clear that the model must be expanded upon, if it is to make a difference in saving lives in the future.

1. Introduktion

Selvordsangreb er utvivlsomt en af de mest ekstreme handlinger et menneske kan udføre, og årsagerne bag er da også nogle af de mest diskuterede: religiøs fanatisme, rent og skært vanvid eller et ensomt utilpasset individs sidste forsøg på opmærksomhed, er alle populære forklaringsmodeller. Men hvad så, når selvordsbombere viser sig at være veluddannede, middelklasse-borgere uden så meget som én diagnose i sigte (Atran 2003, p. 1534-1536)?

Jeg vil med denne opgave fremlægge en anden årsagsforklaring igennem den evolutionære socialpsykologi. Herigennem undersøges selvordsaktørers tanker, følelser og handlinger, som resultatet af en social mekanisme vi har udviklet til at beskytte den sociale gruppe i krisetider (Buss 1990, p. 266). Selvordsaktører portrætteres ofte som individer, men det er kun et lille mindretal, der i sandhed handler alene. Det at ofre sit liv for andres skyld er langt fra noget nyt. Selvordsangreb kan findes i flere tidsaldre og kulturer og er blevet benyttet af både russiske anarkister i 1800-tallet, nationalstater under 2. verdenskrig og i nutidens brændpunkter (Atran 2003). Dette peger på en universal menneskelig tendens. Selvordsangreb defineres her som et afgrænset sæt af handlinger, hvorigennem den handlende søger at forvolde skade på individer, organisationer eller stater igennem midler som gør, at aktøren selv har lille sandsynlighed for at overleve. Ud fra denne forståelse, opsættes følgende hypotese om selvordsangreb:

Selvordsaktører er villige til at dø for en sag, hvis de føler et personligt ansvar for at handle, har et dehumaniseret syn på deres ofre, er i en gruppe som er strategisk underlegen, med hvem de danner et fiktivt familieband og forinden angrebet offentliggør deres intentioner og herved forpligter sig socialt, hvilket kombineres med en overdreven vurdering af effekten af deres egen selvopofrelse i gerningsøjeblikket.

Hypotesen testes via analysen af to cases: japanske kamikazepiloter under 2. verdenskrig og palæstinensiske selvordsbombere i nutidens Gazastribe. En forståelse af selvordsaktørernes handling, vil gøre det lettere at identificere hvor og hvornår, det kan være nødvendigt at gribe ind. En evolutionær tendens er hverken uundgåelig eller prædetermineret, så der er rig mulighed for at forske i at ændre denne adfærd, hvis den viser sig at være grundlæggende skadelig.

2. Analysemodellen

Hypotesen kan omdannes til en analytisk model:

Min models farveskala illustrerer sandsynligheden for at selvmordsangreb vil anses som en mulig, eller endda nødvendig, handling, hvilket stiger jo flere trin af 'stigen' der aktiveres. Der er mange forskellige situationer hvori mennesker er strategisk underlegne eller mobiliserer sig politisk, men der er få situationer, hvor selvmordsangreb vil anses som en passende reaktion på situationen. Dog må de øverste trin også medtages, for at få en overordnet forståelse for hvilke situationer, der potentielt kan udvikle sig til at ende i selvmordsangreb. Dette vil gøre det muligt at forstå hvor og hvornår, det kan blive nødvendigt at gribe ind.

2.1 Politisk mobilisering

Hvordan motiverer man folk til at slutte sig til bevægelser og aktivt tage del i kampen for social forandring? Til dette spørgsmål kan Rhys H. Williams teori om *framing activities* benyttes. Williams omtaler specifikt såkaldte "social movement organizations" (Petersen 2017), men det kan argumenteres at både stater, politiske partier, militærgrupper, terrorgrupper og miljøbevægelser benytter sig af *framing activities*, da alle disse søger at motivere enkeltindivider til handling. *Framing* omhandler grupperes konstruktion af et sæt af sammenhængende ideer om hvordan verden er, hvordan den bør være, hvordan man skaber denne forandring, og hvem der

har ansvaret for at handle (Petersen 2017). Dette kalder Williams for henholdsvis den diagnostiske-, præsriptive- og motiverende ramme (Williams 1994, p. 791).

Herved konstrueres en specifik verdensforståelse, som kan overtale folk til at handle, samtidig med at diktere den handlendes mål og midler. Rammerne er derfor uundværlige ifm. at analysere hvilken situation, selvmordsaktørerne selv mener de befinder sig i, og som de handler ud fra.

2.2 Social kategorisering

Williams teori er effektiv ifm. analysen af de eksplicite og bevidste måder folk motiveres til at handle, men den tager ikke højde for, at folks handlinger også er formet af mere ubevidste mekanismer.

I "Theory and Society: Ethnicity as Cognition" (2004) afdækker Brubaker, Loveman og Stamatov, hvordan mentale kategoriseringsprocesser gør mennesker i stand til at forstå og navigere i det hav af forskellige sociale interaktioner mennesker indgår i hver dag (Brubaker et al 2004, p. 179). De argumenterer for at mennesker har tilpasset sig til livet i grupper, ved hurtigt og effektivt at inddele mennesker i forskellige grupper, som vi har bestemte opfattelser af og forventninger til (Petersen 2017). Mødet med specifikke individer fra bestemte grupper skaber en øjeblikkelig reaktion, som gør, at mennesker hurtigt kan træffe beslutninger om hvem man kan stole på, hvem man skal være bange for, og hvordan man skal håndtere situationen. Processerne foregår primært på et ubevidst plan, hvilket kræver at man først må blive bevidst om dem og herefter anstrenge sig, hvis man vil ændre sine stereotyper og ens øjeblikkelige reaktioner til dem (Brubaker et al 2004, p. 39). Igennem inddragelsen af Henri Tajfels forskning argumenterer Brubaker et al for at naturlige kategoriseringsprocesser indeholder en tilbøjelighed til diskriminering og "depersonalization" af modgrupper (Brubaker et al 2004, p. 40-41).

Dog kan det argumenteres, at en 'os-dem' inddeling først bliver farlig, hvis 'de andre' *aktivt* stemples som mindre end menneskelige, som en trussel eller endda en sygelig smittekilde. Førstnævnte, fordi vi herved overskrider vores modvilje mod at skade andre mennesker og for de to sidstnævnte, fordi det danner incitament til aktivt at udrydde modgruppen. Det er disse mekanismer som ses, når nazister omtaler jøder som sygdomsspredende skadedyr, eller når amerikanske tropper tager slagte afghaneres

kropsdele med hjem som jagttrofæer (Smith 2011). Dehumaniseringen der forårsages af stereotypiseringen, spiller derfor en væsentlig rolle i forbindelse med at gøre selvmordsaktørerne villige til at skade deres ofre.

2.3 Strategisk underlegenhed

Menneskeliv er en dyr ressource, særligt hvis der bruges tid, penge og energi på at træne dem, men er der situationer, hvor det alligevel kan betale sig at ofre menneskeliv? William E. Shepard og Scott Atran påpeger begge hvordan, selvmordsangreb ofte er en billig og endda attraktiv løsning, hvis en gruppe ikke har samme militære og politiske ressourcer som modstanderen (Atran 2003 & Shepard 2014, p. 329). For 150\$, ingredienser fra det lokale byggemarked og en villig idiot kan man få op til flere indslag i tv-avisens bedste sendetid samt terrorisere og underminere modstanderen (Atran 2003). Modstanderen er så godt som hjælpeløs til at forhindre fremtidige angreb, grundet de ofte primitive midler der bruges. Ej heller kan de anholde og straffe gerningspersonen, som finder sin flugt i døden. Herved kan selvmordsangreb være et rationelt valg for organisationens ledere, selvom Atran understreger at det ikke nødvendigvis er tilfældet for aktøren (Atran 2003, p. 1536).

Det kan argumenteres, at Shepard og Atran ikke giver den strategiske underlegenhed en stor *nok* betydning i forbindelse med aktørens villighed til at ofre sit liv. For hvem ville gå villigt i døden, hvis der åbenlyst var bedre og mindre dødelige muligheder? Skal denne påstand eftertestes, er det centralt at påvise to ting: først, at selvmordet ikke er målet i sig selv. For det andet, at aktøren mangler adgang til andre politiske og militære midler, hvormed de kunne opnå deres mål. Men hvis det bevises, vil det være muligt at forske i at nedsætte risikoen for selvmordangreb ved at oprette flere muligheder for politisk handling.

2.3 Fiktive familieband

Hvad det er, det ikke forklarer, er hvilke mekanismer der ligger bag aktørernes villighed til at ofre sig. Antropologen Atran fremlægger i "Genesis of Suicide Terrorism" (2003) hans teori om hvordan, selvmordsterrorisme opstår igennem aktiveringen af ældgamle evolutionspsykologiske mekanismer. Atrons fokus på terrorisme indebærer dog, at ofrene ved disse angreb altid er civile nonkombattanter, og hans fokus er primært på substanslige organisationer, ikke på krigsførelse stater imellem (Atran 2003, p. 1534).

Hans emneområde er derfor smallere end denne opgaves, da selvmordsangreb her opfattes som et fænomen, der ikke nødvendigvis hænger sammen med terrorisme, men også eksisterer indenfor lovens rammer og sker stater imellem. Hans teori er dog fortsat af største relevans.

I modsætning til tidligere antagelser om at selvmordsaktørerne er mentalt forstyrrede, eller at de handler pga. fattigdom og mangel (deprivations-tesen), ser Atran på hvordan veluddannede raske middelklasseborgere overtales til at ofre sig (Atran 2003, p. 1537). Dette gøres ved at oprette såkaldte 'selvmordsceller', hvor de fremtidige selvmordsaktører lever sammen, hvilket gør at de begynder at opfatte hinanden som familie. Dvs. at de ligner hinanden i udseende og handlemåder, har en gensidig solidaritet, bruger slægtskabstermer (såsom 'bror') og er fysisk tætte. Denne institutionelle manipulation aktiverer den følelsesmæssige forpligtelse, som mennesket evolutionært har udviklet, til gøre os villige til at ofre os selv, hvis det betyder, at vores gener kan leve videre i andre - altså vores familie. Dette fænomen kaldes "fictive-kinship". Til denne teori uddyber han bl.a., at selvmordsaktørerne ofte er unge ugifte mænd, som biologisk set er mere villige til at handle på måder der personligt er farlige, men socialt beundres (ibid.).

2.4 Social kontrakt

Alligevel er det utroligt at der ikke er flere eksempler på selvmordsaktører som skifter mening undervejs. En mulig forklaring på dette kan findes ved at inddrage antropologerne Sosis og Alcortas artikel: "Signaling, Solidarity, and the Sacred" (2008), hvori sociale kontrakter omtales. Sosis og Alcorta argumenterer for, at man via 'kostbare signaler' sender beskeder til ens omverden om ens gruppeloyalitet igennem en form for opførsel, som faktisk er et personligt handikap (Sosis og Alcorta 2008, p. 268). For eksempel igennem en bandetatovering. Disse signaler bliver netop troværdige, ved ikke at være værd at *fake*, da man betaler en høj pris (Sosis og Alcorta 2008). En bandetatovering begrænser for eksempel ens ansættelsesmuligheder kraftigt. Grupper der benytter sig af disse signaler, fremstår let som brutale og uciviliserede, men de sikrer en høj grad af loyalitet. Særligt i krisetider er det altafgørende at kunne stole på at ens gruppemedlemmer ikke forlader en, og at de er ligeså villige til at ofre sig for dig, som du er for dem (Boyer 2001, p. 292-296). For eksempel kan bandemedlemmer typisk ikke forlade banden uden at risikere sit og familiens liv.

Villigheden til at ofre sit liv ved at gennemføre et selvmordsangreb er set i dette lys nok det allermest troværdige signal om gruppeloyalitet, man overhovedet kan sende. Selvmordsangreb passer ligeledes ind i det teoretiske perspektiv, ved at selvmordsangreb ofte er forudgået af en offentlig udtalelse fra selvmordsaktøren om hans eller hendes kommende gerning (såsom videotestamenter), som danner en form for social kontrakt. Hvis selvmordsaktørers handlinger skal forstås i dette perspektiv, skal det bekræftes, at aktøren igennem sine kostbare signaler skaber en social kontrakt, som hvis den brydes, vil resultere i et tab af troværdighed eller endda ekskommunikation.

2.5 Overdreven vurdering af effekten af selvopofrelsen

I forlængelse af Atrans teori om, at mennesker er villige til at dø for deres familie, understreger evolutionspsykolog John Orbell og Tomonori Morikawa hvordan selvmordsaktører ser ud til oprigtigt at tro, at deres offer er altafgørende for 'gruppens' overlevelse. De argumenterer for, at hvis ens familiegruppe er under trussel fra en magtfuld aggressor, og hvis personens død er nødvendig for at tilintetgøre truslen, vil mekanismen danne en villighed til at acceptere ens død (Orbell & Morikawa 2011, p. 19). Teorien forudtager dog, at selvmordsaktøren oprigtigt tror, at hans offer vil gøre en forskel. Her inddrager De Johnson et als *overconfidens*-teori fra artiklen "Overconfidence in war games: Experimental evidence on expectations, aggression, gender and testosterone" (2006), som argumenterer for at selvmordsangreb først bliver sandsynlige, hvis aktøren besidder en ophøjet vurdering af effekten af deres egen selvopofrelse (Orbell & Morikawa 2011, p. 23). Aktørens vurdering af situationen er dog ikke nødvendigvis korrekt.

Ud fra dette kan det argumenteres, at selvmordsaktørernes handlinger ikke føles som et individuelt valg, men må som en absolut nødvendighed.

2.6 Opsummering

Denne teoretiske model formår herved at, 1) identificere de eksplicite italesættelser bevægelserne bruger, når de motiverer og rekrutterer medlemmer, 2) hvorfor aktøren er villig til at forvolde skade på andre, 3) hvornår det kan betale sig for grupper at ofre menneskeliv, 4) hvorfor aktøren er villig til at ofre sig selv, 5) hvorfor aktøren ikke føler, de kan skifte mening eller fejle og 6) hvorfor aktøren ser hans/hendes selvmord som nødvendigt.

3. Case studies

Hypotesen testes herefter igennem en tekstanalyse af to cases fra det virkelige liv via den analytiske model. Denne form for kvalitativ tilgang sikrer en nuanceret forståelse for indholdet i kilderne, men desværre kan der forekomme fortolknings-fejl og en 'cherry-picking' af kilderne (Bryman 2016). Derfor underbygges casestudierne herefter af en kvantitativ komparativ undersøgelse.

3.1 Anden verdenskrig: Japanske kamikazepiloter

The Kamikaze Special Attack Force blev oprettet i 1944 under 2. Verdenskrig på viceadmiral Onishis initiativ. Onishi var ikke den første til at foreslå såkaldte "crash-dive" taktikker (Inoguchi et al 1958, p. 7), dog var tidligere forslag blevet afvist som for ekstreme. Men krigen vendte i september 1944, luftvåbenet mistede 4/5 af deres fly, flyproduktionen var lav, flybaserne forfaldne og den amerikanske flåde stod klar ved Leyte-golfen til at erobre Filippinerne – og fra Filippinerne ville der ikke være langt til hjemmefronten. Den såkaldte *Sho*-strategi (japansk for 'sejr') skulle lykkes, hvis krigen skulle vende (Ibid., p. 44-45).

I bogen, *The Divine Wind: Japans Suicide Squadrons in WW2 – The Story of the Kamikaze Pilots* (1958), finder man en omfattende samling af primærkilder i form af både efterfølgende genfortællinger, piloternes personlige breve og andre skriftlige kilder fra datidens involverede. Oversættelsen er skabt i samarbejde med de originale japanske forfattere, kaptajn Rikihei Inoguchi og kommandør Tadashi Nakajima, og er godkendt af dem. I forbindelse med kildekritiske overvejelser er det væsentligt at påpege, at materialet oprindeligt er indsamlet af den japanske flåde, og at bogen er ment som en (ikke uproblematisk) blanding af historisk dokumentation og hyldest:

This book is not intended as criticism. It is meant to be a record of and a memorial to, the brave men who gave their lives in these "special" attacks. We sincerely hope that it may serve to point towards the better world to which each of these men thought he was contributing. (Ibid., p. 7)

3.1.1 Politisk mobilisering

Japan is in grave danger. The salvation of our country is now beyond the power of the ministers of state, the General Staff, and lowly commanders like myself. It can come only from spirited young men such as you. Thus, on behalf of your hundred million countrymen, I ask of you this sacrifice, and pray for your success. (Ibid., p. 18)

Citatet ovenfor, er viceadmiral Onishis tale til det nyligt oprettede Special Attack Force af kamikazepiloter i oktober 1944. I udtalelsen ses *framing activities* tydeligt: Japans hundrede millioner indbyggere er i alvorlig fare (diagnostisk ramme), piloternes selvmord er det eneste der kan redde alle (præskriptiv ramme), og ingen andre end disse unge mænd kan redde nationen (motiverende ramme). Her ses det hvordan, viceadmiral Onishi strategisk italesætter situationen for piloterne.

Selv 3 måneder senere, da det bliver klart at krigen ikke kan vindes, omtaler Onishi selvmordsangrebene som af største væsentlighed. Denne gang er det dog ikke en fysisk sejr, piloterne sikrer, men en åndelig en af slagen: "Even if we are defeated, the noble spirit of this kamikaze attack corps will keep our homeland from ruin. Without this spirit, ruin would certainly follow defeat." (Ibid., p. 111)

3.1.2 Social kategorisering

I forbindelse med social kategorisering er det i denne case mere interessant, hvor ofte fjenden *ikke* nævnes, snarere end hvordan de omtales. Som forventet omtales de mange individer som arbejdede for den amerikanske flåde ikke som individer, når de endelig nævnes, men som én stor gruppe under fælleskategorien "the enemy" (Ibid., p. 82-84). Kamikazepiloternes menneskelige målskiver omtales ikke som mennesker overhovedet. I stedet diskuteres det ivrigt iblandt piloterne hvordan, man bedst kan ramme *skibene*, uden at det på noget tidspunkt nævnes, at der angiveligt vil være mennesker på disse skibe. Denne tendens ses også i den hyppige brug af termer som "enemy fliers", "enemy carriers" osv. (Ibid.).

Altså kan det bekræftes, at der sker en dehumanisering i forbindelse med selvmordsangreb i denne case, igennem en fiksering på objekter frem for mennesker og brugen af fælleskategorien 'fjende'.

3.1.3 Strategisk underlegenhed

Japans underlegenhed i krigen på daværende tidspunkt havde ikke bare betydning for sandsynligheden for sejr, men også sandsynligheden for at overleve:

(...) considering the heavy odds that our flyers faced in 1944, their chance of coming back from any sortie against enemy carriers was very slim, regardless of the attack method employed. If one is bound to die, what is more natural than the desire to die effectively, at maximum cost to the enemy? (Ibid., p. 7)

Kildematerialet bekræfter, at selvmordsangreb ikke blev implementeret før Japan var åbenlyst underlegne, hvilket stemmer overens med denne opgaves teoretiske model. Altså er det fra ledernes side en rationel og strategisk beslutning. Piloterne selv ser dog ikke ud til udelukkende at være drevet af rationalitet og strategiske tanker. Der er flere eksempler fra bogen på, at piloter forsøger at tage af sted på selvmordsmissioner i situationer, hvor det ikke kunne anbefales, og hvor deres overordnede må beordre dem til at lade være. Altså er der her et problem i forhold til opgavens teoretiske model på aktørniveau. Teorien holder dog stadig på organisationsniveau, hvor væsentligheden af at være i en underlegen militær situation fremstår tydeligt.

3.1.4 Fiktive familiebånd

Forskere indenfor religion og etnicitet har undersøgt hvordan nation, race og etnicitet kognitivt kan anses som en større slægtskabsgruppe (Brubaker et al 2004). Dette kunne forklare betydningen af, at Onishi nævner de "hundred million countrymen" (Inoguchi et al 1958, p. 18), da de første piloter hverves til selvmordsmissionen. Men selvmordsaktørerne bygger også et familiært forhold til hinanden og deres overordnede. Piloternes overordnede, kommandør Tamai, var ifølge ham selv som en far for dem, og han anså ligeledes dem som sine børn (Ibid., p. 9-12 og p. 179). Piloterne boede derudover sammen i en isoleret hytte, hvor de spiste, sov, spillede kort og på anden vis levede tæt sammen. Effekten af dette ser ud til at være blevet forstærket af, at piloterne i flere måneder inden selvmordsmissionen havde kæmpet side om side. At være krigsbrødre kræver en grad af gensidig tillid ud over det sædvanlig, og krisesituationer virker typisk sammenrystende på grupper.

Den forventede fiktive familiemekanisme ses tydeligt i denne case. Derudover nævnes piloternes køn og alder specifikt: "Theirs was an enthusiasm that flames naturally in the hearts of youthful men." (Ibid., p. 9). Dette stemmer overens med Atrans teori om, at

særligt unge mænd biologisk er mere villige til at handle på måder, der er farlige men socialt respekteret.

3.1.5 Social kontrakt

I de fleste tilfælde gik der omkring en uge eller mere før de piloter, der havde meldt sig, blev sendt afsted på mission. Selv da rapporterer forfatterne ingen tegn på, at aktørerne var utålmodige eller urolige, snarere var de spændte og fortsatte ellers som normalt. I deres personlige breve fremstår de tydeligt afklaret og fast besluttede på at gennemføre deres offer uanset hvad.

Tilstedeværelsen af en social kontrakt kan her delvist forklare deres stålsathed. Soldater der blev hvervet til krigen, var trods alt under en kontrakt, og kilderne viser en stærk følelse af forpligtelse blandt piloterne, samt en dyb depression eller vrede blandt dem, som får deres angreb udskudt eller ikke får lov til at udføre selvmordsangreb alligevel (Ibid., p. 76). Krigsdesertører nævnes ikke af forfatterne, men det må antages, at dette blev set ned på i samme grad, som i andre lande involveret i 2. verdenskrig.

3.1.6 Overdrivelse

Dear Parents: Please congratulate me. I have been given a splendid opportunity to die. This is my last day. The destiny of our homeland hinges on the decisive battle in the seas to the south where I shall fall like a blossom from a radiant cherry tree.
(Ibid., p. 178-179)

Det ses i piloternes breve, at de første piloter havde en tydelig tro på, at deres offer ville være altafgørende, ikke bare for at vinde krigen, men for at redde hele Japan (Ibid., p. 18). Efter at krigen vender blev det gjort klart, at deres offer ikke kunne forhindre et fremtidigt nederlag, men selvmordsangrebene fortsætter alligevel (Ibid., p. 111). Det kan argumenteres, at de fortsat har haft en overbevisning om at sikre en 'åndelig sejr' med deres tapperhed (Ibid.). Dette kan måske have været nok til at skabe en følelse af, at deres offer var nødvendigt.

3.1.7 Opsamling

Kildematerialet bekræfter at, 1) piloterne informeres om situationen således, at de følte et stærkt personligt ansvar for at handle, 2) piloterne enten ikke har anset deres ofre for mennesker, men livløse objekter, eller dehumaniserede stereotypiske kategorier

(’fjende’) , 3) selvmordsangreb benyttes først, da Japan er svært underlegen, selvom piloterne presser på både inden og efter, 4) aktørerne føler et faderligt bånd til deres overordnede, et stærkt bånd til hinanden og et løst defineret nationalt/etnisk fællesskab med Japan, 5) aktørerne var under både en reel og en social kontrakt og 6) aktørerne så deres selvmord som nødvendigt for at forhindre hele nationen undergang, enten i reel eller symbolsk forstand.

Der er dog den undtagelse, at der gang på gang har været flere der meldte sig frivilligt til disse missioner, end der blev bedt om (ibid., p. 99). Dette selvmordsdrive kan modellen tilsyneladende ikke fuldt ud forklare.

3.2 Vestbredden: moderne martyrer

Vestbredden i Israel-Palæstina området er centrum for flere religiøse og sekulære organisationer, som gør brug af selvmordsangreb, såsom Hamas. Hamas er det ofte brugte akronym for den sunni islamiske modstandsbevægelse i Palæstina. Bevægelsen har været *de facto* regeringen i Gaza-striben siden de i 2007 erobrede området efter et fejlslagent valg. Bevægelsen har både en social del, *Dawah*, og en militær del, hærenheden *Izz as-Din al-Qassam*. Mellem år 2000 og 2006 har den militære del taget ansvar for 534 selvmordsangreb og disses 3473 ofre (Chen 2012, p. 107).

I modsætning til 2. Verdenskrig er dette ikke en konflikt, der udspilles via soldater nationer imellem, men mellem civile eller hastigt oplærte soldater og deres ligeledes civile ofre i samme (om end opdelt) territorium. Dog kan det argumenteres, at situationen særligt i Gaza-striben har karakter af en krigssituation på lige fod med Japan i september 1944. Særligt når man ser på hyppigheden af ydre angreb og den reelle risiko for at miste sit hjem til en fjendtlig magt. Denne undtagelsestilstand afspejles i folkets velvilje overfor brugen af så ekstreme metoder: en undersøgelse af D. Brooks i ”the Atlantic Monthly” (2002) viser at op til 70-80 % af palæstinenserne i 2002 var positivt stemte overfor de såkaldte martyr-operationer (Atran 2003, p. 1538).

Denne case analyseres igennem inddragelse af al Qassams engelske og arabiske hjemmeside, artiklen: ”Making Palestinian ”Martyrdom Perations”/”Suicide Attacks”: Interviews With Would-Be Perpetrators and Organizers” (2009) af Merari et al og 6 selvmordstestamenter fra unge martyrer indhentet fra Facebook og al Qassams hjemmeside. 5 af de 6 selvmordstestamenter stammer fra almene soldater og ikke

selvordsaktører, men som det senere i opgaven argumenteres, er de lavet under lignende omstændigheder.

3.2.1 Politisk Mobilisering

Al Qassams hjemmeside indeholder adskillige eksempler på den diagnostiske ramme i dens nyhedsbreve, informationsafsnit, offentlige ”statements” og ikke mindst menneskerettigheds-sektionen, som dokumenterer forbrydelser imod det palæstinensiske folk og nationens suverænitet (Qassam 2017). Den præskriptive og motiverende ramme er dog mindre udtalt her. Sandsynligvis på grund af at organisationen arbejder igennem specialiserede celler i lokalområderne, hvor rekrutteringen finder sted. Hjemmesiden er derfor primært til for at informere om Hamas’ mission og hylde de faldne martyrer.

Alle tre rammer er tilstede i pressemeddelelsen fra Hamas’ 30-års jubilæum, udgivet på den engelske hjemmeside d. 14. december 2017. Problemet i samfundet defineres her som den fjendtlige besættelsesmagt, som forbryder sig imod det Palæstinensiske folk og dets helligsteder (diagnostisk ramme). Løsningen er at sejre over fjenden via *jihad* (oversat som ”ressistance”), hvilket indebærer at beskytte det palæstinensiske folks rettigheder, landets suverænitet og benægte enhver form for samarbejde med Israel (præskriptiv ramme). Og ikke bare Hamas, men alle fraktioner af modstandsbevægelsen er forpligtiget til at handle af ”the responsibility of the homeland” (motiverende ramme) (Qassam 2017). Den motiverende ramme er derudover især tilstede i selvordsaktørernes sidste udtalelser, hvor inaktivitet direkte stemples som skamfuldt. Disse testamenter virker også i sig selv motiverende for kommende aktører: “But what life is this in which our women and our young are murdered without any justification? (...). It’s an embarrassment that we are idly sitting by. (...) are you not ashamed of yourselves?” (Bilag 1)

I begge cases ser det ud til at være særligt farligt, når mennesker angives som problemet i samfundet, da dette åbner op for at disse mennesker må og skal fjernes. Dette er et mål, som i sig selv er problematisk, og det følger at midlerne der her bruges, også typisk vil være inhumane.

3.2.2 Social kategorisering

I denne case ses social kategorisering i brugen af én samlet fælleskategori ('fjende'), kategoriens videre dehumanisering, ved at omtale dem som "sons of monkeys and pigs" og ved at tale om "Israel" eller "the occupation" i stedet for mennesker (Bilag 1 og Bilag 7). Social kategorisering bruges også ifm. at identificere medlemmerne af deres egen gruppe igennem nationale og familiære termer, såsom "muslimske og palæstinensiske folk" (Bilag 3) og "Brødre i Al-Qassam Brigaderne" (Bilag 4). Altså ses en tendens til dehumanisering af modgruppen også her.

3.2.3 Strategisk underlegenhed

Abdel Aziz Rantissi, en Hamas leder i Gaza-striben, har udtalt sig om, at Hamas primært bruger selvmordsangreb på grund af en mangel på andre midler, såsom tanks og missiler, mens religiøse årsager, såsom Paradis og Jomfruer, er sekundære (Goldenberg 2002). Beslutningerne styres herved af rationelle strategiske overvejelser på organisationsniveau. Merari et al. artikel understreger, at Hamas på alle ledelsesniveauer er villige til at stoppe brugen af selvmordsangreb, hvis den øverste ledelse kommanderer det, og at de er kritiske i deres udvælgelse af selvmordsbombere (Merari et al 2009, p. 105). Ligesom hos kamikazepiloterne er selvmordsaktørerne dog ofte utålmodige og presser på efter at få lov til at udføre angrebet, uanset om det er strategisk eller ej (Ibid., p. 106). Dette bekræfter, at der er et afgørende skel mellem aktørerne og organisationernes motiver.

3.2.4 Fiktive familiebånd

Det kan diskuteres om fiktive familiebånd overhovedet er nødvendige i denne case. Selvmordsbomberne er ofte fra familier, som er direkte berørt af krigen og som står til at få både økonomisk støtte og social prestige, hvis et familiemedlem bliver martyr. Udgangsforbud, strømafbrydelser, beskadigelser af ejendom og den ulovlige anholdelse af familiens unge mænd, findes i mange af selvmordsbombernes baggrundshistorier. Det er også almen praksis for den israelske stat at nedrive en kendt selvmordsbombers hjem, men dette kompenseres til dels ved at familien fremover vil modtage økonomisk støtte fra Hamas og et øjeblikkeligt kontant beløb på mellem 500\$ og 5.000\$ (Levitt 2008). Dette forklarer hvorfor mange selvmordsaktører fra denne case ikke kommer fra selvmordsceller eller fjernes fra deres sædvanlige hverdag. En anden central årsag er, at

Hamas ønsker at mindske mistanken til at deres aktør er en kommende selvmordsbomber (Chen 2012 p. 109).

”Jeres kære bror, martyr med Guds vilje for og søn af martyren Izz al-Din al-Qassam brigaderne, Mohammad Majed Mohammad al-garra” (Bilag 3: Mohammad al-Qaras selvmordstestamente). Som det ses i denne afsluttende hilsen, bliver det reelle familieband kombineret med et nationalreligiøst broderskab, som eksplicit dyrkes i Hamas og danner et fiktivt familieband blandt organisationen og soldaterne. De civile selvmordsbombere er, i modsætning til medlemmerne af Hamas, muligvis mere påvirket af deres reelle familieband.

3.2.5 Social kontrakt

Efter at selvmordsbombere og almene soldater dræbes i aktion, frigives deres billede, en kort biografi og et to-siders etisk testamente, der læses op af dem selv på video. Disse bliver brugt til plakater, flyveblade, arabiske Tv-stationers nyhedsindslag og internettet. På både al-Qassams arabiske og engelske hjemmeside kan man finde en side særligt dedikeret til ’martyrer’ (Chen 2012, p. 110). Undersøgelsen bag Merari et al’s artikel bekræfter, at de kommende martyrer igennem videotestamentene indgår en forpligtigelse med deres organisator, som denne opgave forventede (Merari et al 2009, p. 113). Merari et al’s undersøgelse viste også, at det er almindeligt at undgå at lave et videotestamente, hvis man er det mindste i tvivl, hvilket op til 66,7 % på et tidspunkt havde været (ibid.). Det ville være interessant at sammenligne dette høje antal af tvivlere med piloterne i den første case, dog har denne opgave ikke kilder, der *ikke* er indsamlet af den japanske flåde, og desertører fremstår her som et ikkeeksisterende problem. Selv i denne case rapporterer Merari et al dog, at kun 1 ud af 3 beslutter sig for helt at forlade deres selvmordsmission, så i forhold til antallet af tvivlere ser desertører ikke ud til at være et stort problem.

Derudover er der en tendens blandt dem, der blev tilbudt en martyr-mission til at føle, at de ikke kunne sige nej uden af virke u-patriotiske eller som en kujon (ibid., p. 107). Det bliver desværre ikke uddybet hvor stort et antal personer, der her er tale om. Alligevel er det interessant, at aktørernes sociale omdømme påvirkes af, hvorvidt de er loyale nok til at ofre sig for deres gruppe, hvilket stemmer overens med Sosis og Alcortas teori.

3.2.6 Overdrivelse

Fjendens afrejse er kommet meget tæt på. For gennem hver konfrontation er deres sande ansigt blevet mere tydeligt; deres skrøbelige fundament er svagere end en edderkops spindelvæv. Så den næste konfrontation, ligesom de tidligere, vil blive et vendepunkt og starten på befrielsen af vores land. (Bilag 2: Nour Barakas selvmordstestamente fra al Qassam)

Det ses tydeligt i den nu afdøde Hamas leder, Nour Barakas, videotestamente, at han forsøger at indstille modtagerne med en tydelig tro på, at deres bidrag er afgørende. I overensstemmelse med de tidligere resultater er sådanne strategiske overvejelser dog ikke altid tilstede hos de almene soldater. Dette betyder ikke nødvendigvis, at soldaterne ikke er påvirket af det, men blot at det ikke er hvad de i deres sidste udtalelser har følt nødvendigt at formidle. Hans overbevisning om fremtidig sejr, ser dog ud til at være ude af trit med den nuværende politiske situation i Gaza-striben, hvor udsigten til en løsning (eller blot afslutning) på krigen stadig er langt væk.

3.2.7 Opsamling

Kildematerialet bekræfter at, 1) det palæstinensiske folk igennem motiverende italesættelser indprentes et ansvar om at udføre *jihad* (ment som modstand), 2) aktørerne har enten anset deres ofre som dyr, den dehumaniserede fælleskategori 'fjende' eller som del af 'belejringen', 3) selvmordsangreb benyttes i mangel på bedre våben, specifikt: tanks, missiler, F-16's og helikoptere, 4) aktørerne har en reel familiær forbindelse som kan virke motiverende, hvilket kombineres med Hamas' dyrkelse af det nationale broderlige fællesskab, 5) aktørerne indgår en social kontakt igennem en offentlig erklæring om deres troskab, for eksempel via video eller et Facebook opslag og 6) ledernes selvmordstestamenter og offentlige udtalelser giver (et til tider urealistisk) indtryk af, at martyrerne gør en afgørende forskel for en kommende sejr.

Det er interessant, at også denne case viser tegn på et selvmordsdrive, som ikke fuldt ud forklares igennem den analytiske model. Materialet meddelte, at dem som melder sig til missionerne ofte virker overivrige. Derudover er det i sig selv imponerende, at hele 53 % melder sig frivilligt. Martyrernes sociale status i lokalområdet kan muligvis være en del af forklaringen.

4. Kvantitativ case analyse

Der er indsamlet data fra selvmordsaktørerne inden deres død, igennem piloternes sidste breve hjem og martyrerens testamenter. En manuel frekvens-analyse af ord og vendinger muliggør en kvantitativ analyse af tilstedeværelsen af de førømtalte mekanismer hos selvmordsaktørerne:

Tilfælde hvor x omtales:	Kamikazepiloter	Martyrer	I alt
Kaldet til handling	6/6	6/6	12/12
Dehumanisering	6/6	3/6	9/12
Strategisk Underlegenhed	1/6	2/6	3/12
Fiktive Familiebånd	2/6	4/6	6/12
Social Kontrakt	6/6	5/6	11/12
Overdrivelse	3/6	3/6	6/12

Brøkvist udregning af hvor mange af kilderne fra selvmordsaktørerne der indeholder ord eller vendinger, der stemmer overens med indholdet i modellen. Case 1: kamikazepiloter og 2: martyrer, indeholder begge 6 kilder.

Det fremgår af analysen, at selvom alle mekanismerne er tilstede, er hyppigheden af dem svingende. Blandt de hyppigste er kaldet til handling, som viser sig som følelsen af personligt ansvar for at handle. Interessant nok indgår ordet ansvar ("mas`ūliya") direkte i alle selvmordstestamentene fra al Qassams, hvilket stemmer overens med, at der her dannes en eksplicit social kontrakt. I begge cases, bruges dehumaniserede betegnelser som 'fjenden', og begge gør også brug af en form for indirekte tiltale, som at være "udholdende over for belejringen" (Bilag 3), hvor det menneskelige element helt er fjernet. I halvdelen af kilderne fra case 2, omtales modgruppen overhovedet ikke. Her fokuseres i stedet på at tiltaler deres egne 'brødre' i al Qassam. Det er dog typisk i begge cases at nævne medlemmer af ens egen gruppe, hvilket blot bekræfter at der her dannes en social kontrakt mellem afsender og modtager. Årsagen til at strategisk underlegenhed ikke nævnes oftere er sandsynligvis, at de mere strategiske overvejelser betyder mest for organisationens ledere, ikke de almene soldater. Det kan diskuteres, at nationale termer såsom 'country-men', kan virke som stedfortrædere for familiære termer, hvormed hyppigheden af disse ville være markant større i case 1. Nationale termer er dog ikke inkluderet i denne opgave for at undgå, at de teorier, som opgaven ikke har haft plads til at undersøge til bunds, påvirker resultatet. Aktørerne har ifølge analysen ikke altid været

overbeviste om, at deres handlinger direkte garanterer en positiv effekt for deres sociale gruppe, hvilket er interessant fordi de alligevel har følt et ansvar for at udføre denne handling. Der har dog været tilpas mange eksempler på denne selvsikkerhed, til at det ikke kan afkræftes, at det spiller en rolle.

Der er store forskelle i de kildematerialer der sammenlignes her, men fælles for dem er, at de er ment som aktørernes sidste ord overfor en modtagergruppe – uanset om modtageren er deres forældre (personlige breve), gruppemedlemmer og fremtidige selvmordsaktører (videotestamenter) eller den sociale omgangskreds (Facebook). Grundet de store forskelle i aktørernes formuleringer har en digital *text-mining* analyse ikke været praktisk, da der her ville være risiko for *computationelle* fejl. Resultatet er generelt hæmmet af, at disse samples er små, hvilket besværliggør en vurdering af resultaternes repræsentativitet. Derudover er der en forhøjet risiko forbundet med brugen af videotestamenter fra al Qassam, da det ikke vides om aktørerne selv har formuleret dem. Det er dog yderst interessant at to cases, der er så forskellige i tid og kultur, alligevel er så ens i forhold til, at aktørerne føler et ansvar for at handle, forpligter sig til denne handling og har et dehumaniseret syn på deres ofre. Om ikke andet tyder det på, at lignende undersøgelser kunne frembringe positive resultater, som med tiden kunne videreudvikles ifm. af danne en digital frekvensanalyse, der kan opsamle tegn på kommende selvmordsangreb.

5. Diskussion

Så lykkes modellen i effektivt at analysere de afgørende mekanismer i spil i begge situationer?

Mekanismerne ses som forventet i begge cases med den undtagelse, at strategiske overvejelser ikke spiller nogen betydelig rolle for selvmordsaktørerne, selvom det ikke er tilfældet for aktørens overordnede. Denne rettelse understreger blot væsentligheden af, at undersøge selvmordsangreb på både aktørniveau og organisationsniveau. Modellen lykkes derfor i en tilfredsstillende grad med at danne overblik over de mekanismer, der er på spil. Hypotesen kan derfor bekræftes, om end med forsigtighed grundet den beskedne størrelse af datasættet. Med én væsentlig tilføjelse:

Modellen forklarer ikke den tilsyneladende gradvise forskydning af tidligere motiver, såsom at vinde en krig, der i begge cases ser ud til at blive delvist afløst af en decideret dødsfiksering, hvor det at dø bliver målet *i sig selv*. En mulig forklaring som kan ses i materialet, er tilstedeværelsen af en sidste socialpsykologisk mekanisme, som har at gøre med *meningsfuldhed*. Overfor døden er vi alle hjælpeløse. Den er og forbliver ukontrollabel, uundgåelig og aldeles *meningsløs*, men igennem selvopofrelsen, bliver døden det mest meningsfulde en person kan gøre med sit liv: at ofre det for ens families overlevelse. De første selvmordsaktørers uselviske handlinger ser ud til at gøre, at denne form for død får en social kultstatus og herigennem bliver ønskværdig i sig selv. Denne tendens må karakteriseres som en evolutionær fejltilpasning, eller om ikke andet, en utilsigtet følgemekanisme. Langt flere mister livet end undtagelses-situationen reelt set har brug for, hvormed aktørernes reaktion er ude af proportion med situationen. Forståelsen for denne tendens kan være uundværlig for at redde liv i fremtiden.

Et mere generelt diskussionspunkt er, om modellens målgruppe er for bred? Eller om bredden af det teoretiske emnefelt blot åbner op for nye opdagelser? Selvmordsangreb er her defineret, så det ikke gør forskel på, hvorvidt selvmordsaktøren er civil, frihedskæmper, terrorist eller soldat. Men dette åbner op for en diskussion af hvorvidt alle former for nutidigt militær gør brug af flere af de førnævnte mekanismer? En soldat må og skal trods alt acceptere, at hans eller hendes hvervning medbringer en forhøjet risiko for død, alt sammen i en god sags tjeneste og side om side med ligestillede 'kampbrødre'. Bredden af målgruppen kan være en fordel, da man herved eliminerer holdningsmæssige vurderinger af moralske og amoralske angreb, som let opstår når det kommer til sager, der involverer terrorisme. I denne opgave er det derfor blevet anset som en fordel.

Til sidst er det værd kort at diskutere om religiøse tanker spiller en større rolle end denne opgave har tildelt dem. I begge cases blev det observeret at nogle af selvmordsaktørerne ikke anså selvmordet som en rigtig død, var en del af den japanske kejserkult, en religiøs muslimsk gruppe, havde en forventning om en genkomst eller et liv efter døden. Dette kunne spille en rolle i selvmordsaktørernes handlinger. Det har dog ikke virket praktisk at undersøge selvmordsangreb som et religiøst fænomen, da denne opgave viser, at alle selvmordsangreb *ikke* viser tegn på religiøse tendenser, men at alle selvmordsangreb, inklusivt de religiøse, viser tegn på social-psykologiske tendenser. Derfor har denne

opgave valgt at skære ind til benet og udelade mekanismer der, ifølge materialet, ikke er tilstede i alle tilfælde.

Yderligere bekræfter opgavens fund at selvmordsaktørerne og deres bagmænd ikke blot handler af religiøs fanatisme, antisociale tendenser eller rent og skært vanvid. Årsagen til selvmordsangreb er derimod ofte en blanding af rationalitet i mødet med en umulig situation, villigheden til at ofre sig selv for andres bedste og en utilsigtet meningssøgende dødsfiksering. De førnævnte stereotyper hæmmer derfor snarere forståelsen af selvmordsangreb og formindsker muligheden for at finde holdbare løsninger.

6. Vurdering

I forbindelse med vurderingen af analysemodellens brugbarhed i praksis er det nærliggende, at vurdere om modellen kan bruges til at *forhindre* selvmordsangreb:

1) En idealistisk, men ikke ubetydelig løsning, er at forhindre, at situationer opstår hvori nationers, grupper og individers menneskerettigheder krænkes. Hvis dette gøres, kan individer ikke hverves til en nødvendig, retfærdig eller meningsfuld sag. 2) Som allerede før diskuteret er menneskets kategoriseringsprocesser udbredte og endda nødvendige for, at vi kan fungere i vores sociale hverdag. Den uheldige konsekvens af dette er en tilbøjelighed til dehumaniseringen af eventuelle modgrupper. Tendensen burde dog kunne bremses inden den bliver skadelig, ved at gribe ind hvis mennesker omtales som en trussel, mindre end menneskelige eller en smittekilde. For eksempel ved at sådanne udsagn kriminaliseres og retsforfølges på lige fod med racistiske udtalelser, som det ses i straffelovens paragraf 266b (Justitsministeriet 2018). 3) Allerede i redegørelsen blev muligheden for at oprette alternative ikkevoldelige muligheder for politisk forandring bragt på banen, dog vil dette ifølge analysen primært influere selvmordsaktørernes *ledere* og ikke aktørerne selv. Selv da, er områder med et højt antal selvmordsangreb ofte karakteriseret ved en kaotisk politisk tilstand som besværliggør eller helt umuliggør dette. Dette tyder heldigvis på, at antallet af selvmordsangreb naturligt vil formindskes, når situationen stabiliseres. 4) Kan man forhindre, at aktørerne udvikler emotionelle forpligtelser til deres fiktive familie? En idealistisk, men muligvis effektiv, idé kunne være at vende *fictive-kinship* mekanismerne om: ved at aktørerne udsættes for tæt

kontakt med deres modgruppe, sammenlignes med dem ifm. ligheder i udseende og handlemåder og tiltales som denne gruppes 'medmennesker', 'etniske/nationale brødre' eller andet. 5) Kan aktørerne fortsat eksistere i deres sociale gruppe, hvis de mister dennes tillid ved ikke at gennemføre selvmordsangrebet? Dette spørgsmål handler om selve det, at personen har brudt en social forpligtelse og herved mister troværdighed. Det kan dog argumenteres, at aktørens sociale position kan forbedres ved at svække gruppens tillid til dens ledere, ved at påpege irrationalitet i deres midler eller mål. Dette må dog gøres yderst varsomt, for ikke at skabe kognitiv dissonans hos selvmordsaktøren. 6) Kan man re-programmere aktørerne til først og fremmest at tænke på deres egen sundhed og sikkerhed? Scott Atrans "Identity Fusion" teori peger på, at selvmordsaktører muligvis ikke længere er i stand til at anse dem selv som adskilte fra gruppen. Det tyder på, at en længerevarende psykologisk behandling her er nødvendig, for at genoprette deres evne til at anse dem selv som et individ (Atran 2016, p. 197).

Modellen beskriver de tiltag og strategier, der kan modvirke, at selvmordsangreb vil finde sted på de forskellige trin af 'stigen'. Det vurderes, at man muligvis kan forhindre den føromtalte dødsfiksering ved at forhindre at denne form for død overhovedet bliver meningsfuld igennem ovenstående løsninger. Men hvis idéen om denne socialt meningsfulde død først er opstået, må andre midler muligvis tages i brug. Om de ovennævnte metoder reelt set er effektive, og om de praktisk set er mulige at realisere, er også fortsat uvist, hvormed diskussionen er og bliver rent spekulativ for nu.

7. Konklusion

Som opgaven viser, er det skræmmende let at overtale mennesker til at dø for en sag, hvis det gøres i den overbevisning, at de gør en afgørende forskel for fællesskabets overlevelse. Dog virker det til, at denne mekanisme i flere tilfælde indstiller modtagerne med et alt overskridende *drive* til at dø på netop denne socialt betydningsfulde måde. Hermed handler det ikke længere om at sikre sin sociale gruppes fortsatte overlevelse, men om noget langt mere selvisk. Selvom aktørerne har vidst, at deres handlinger ikke kunne vinde nogen krig eller gøre en positiv forskel i lokalområdet, har de stadig kunne opnå social status for dem selv og deres familie, samt en langt mere meningsfuld død end ved den almene soldaterdød eller den uundgåelige alderdom. Mere forskning indenfor emnet er dog nødvendigt for, at finde varige løsninger på denne skadelige tilbøjelighed og for at bekræfte repræsentativiteten af opgavens fund.

8. Litteraturliste

Atran, S.

2003 *Genesis of Suicide Terrorism, Science.*

2010 *Talking to the Enemy: Violent Extremism, Sacred Values, and What it Means to Be Human, Penguin Adult.*

2016 *The Devoted Actor, Current Anthropology.*

Boyer, P.

2001 *Religion Explained, London: Vintage, 265-297.*

Brubaker, P. *et al.*

2004 *Theory and Society: Ethnicity as Cognition, Kluwer Academic Publishers.*

Bryman, A.

2016 *Social Research Methods, Oxford: Oxford University Press.*

Buss, D. M., & Douglas, K.

1998 *Evolutionary Social Psychology: Prospects and Pitfalls.*

Chen, T.

2012 *Exploration of the Hamas Suicide Attacks, Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia), 106-120.*

Crepsi, B. J.

2000 *The Evolution of Maladaptation, nature.com.*

Dodd, H.

2018 *Why is it so easy to buy bomb ingredients?*

www.bbc.com/news/uk-42690177 (set 12/12/2018).

Goldenberg, S.

2002 *The men behind the suicide bombers,*

www.theguardian.com/world/2002/jun/12/israel1 (set 12/12/2018).

Halon, E., & Bernard, J.

2017 *West Bank Terror: a Killer's Last Testament on Facebook, The Jerusalem Post.*

Inoguchi, R. *et al.*

1958 *The Divine Wind: Japan's suicide squadrons in WW2 - the story of the kamikaze pilots*, New York: Ballantine Book.

Justitsministeriet

2018 *Straffeloven - kapitel 27: Freds- og æreskrænkelser*.

Laland, K. N.

2010 *Niche Construction Theory and Archaeology*, Springer Stable.

Levitt, M.

2008 *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the service of Jihad*, Yale University Press.

Merari, A. *et al.*

2009 Making Palestinian "Martyrdom Perations"/"Suicide Attacks": Interviews With Would-Be Perpetrators and Organizers, *Terrorism and Political Violence*, pp. 102-119.

Obama, B.

2005 *Memorial Day Abraham Lincoln National Cemetery*, <http://obamaspeeches.com/018-Abraham-Lincoln-National-Cemetery-Obama-Speech.htm> (set 19/12/2018)

Orbell, J., & Morikawa, T.

2011 An Evolutionary Account of Suicide Attacks: The Kamikaze Case, *Political Psychology*.

Petersen, T. E.

2016 *An Evolutionary Approach to Humans as Political Animals - Introducing a Biocultural Perspective*, Uudgivet.

2017 *Religion og Etnicitet*, Uudgivet.

Qassam

2017a *Israeli Human Rights Violations in the Occupied Palestine 19-25 Okt. 2017,*

www.qassam.ps/occupation_terrorism-11233-

[Israeli_Human_Rights_Violations_in_the_Occupied_Paletine_19__25__Oct_2017.html](http://www.qassam.ps/occupation_terrorism-11233-) (set 12/12/2018).

2017b *It is time for Israel to pay for its crimes,*

www.qassam.ps/news-11239-

[Hamis_It_is_time_for_Israel_to_pay_for_its_crimes.html](http://www.qassam.ps/news-11239-)

(set 28/11/2018).

n.d. *About us.* www.qassam.ps/aboutus.html (set 28/11/2018).

Shepard, W. E.

2014 *Introducing Islam*, New York: Routledge.

Smith, D. L.

2011 'Less Than Human': The Psychology Of Cruelty, *National Public Radio, Talk of the Nation.*

Sosis, R., & Alcorta, C.

2008 Religious Behaviors, Badges, and Bans: Signalling Theory and the Evolution of Religion, *Evolutionary Anthropology.*